

Csökkenő hozamok, alacsony árak

Javában zajlik az aratás, és az eddigi tapasztalatok alapján az átlagosnál valamivel nagyobb és jobb minőségű gabonatermés várható, jelentette be Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter. Végleges eredményekről még nem lehet beszámolni, viszont a termelési technológiákról, szerkezetéről, a gazdálkodók helyzetéről érdemes szót váltani. Máhr András, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének főtítkárhelyettese és Oláh Endre főtanácsos úgy értékelte az idei szezont, hogy a gabonatermelők nem számíthatnak jó évre az eredményeket illetően.

Az előzetes várakozások szerint akár 20 százalékkal is elmarad az idei termés mennyisége a tavalyi, vitathatatlanul rekordot döntő év eredményétől. A főtítkárhelyettes úgy gondolja, hogy ideje szembenézni néhány fontos tényezővel. A rendszerváltás utáni időszakban nemcsak a nyugat-európai, hanem a kelet-európai versenytársak is jelentősen, 40–50 százalékkal növelték a termésátlagaikat. Ugyanakkor az átlagos hazai gabonatermés még mindig nem éri el a múlt század '80-as éveinek a színvonalát. Nem véletlen tehát, hogy Magyarországon nagyon sok termelő nem tud nyereséget elérni gabonatermeléssel. Az Agrárgazdasági Kutató Intézet kimutatása szerint az egy hektárra vetített hazai termelési költség 230 ezer forintba tehető. Ha a mai árakat vesszük figyelembe, akkor a búza felvásárlási ára tonnánként – minőségtől függően – 40–45 ezer forint körül mozog, így az árbevétel sok helyen az önköltséget sem fedezi.

Máhr András szerint már régen el kellett volna gondolkodni azon, hogy mi az oka a veszteséges termelésnek. Ugyanis tény, hogy a magyarországi természeti adottságok, a mezőgazdasági szempontból művelhető terület jelentősen meghaladja az

európai átlagot. Mégis, Európában megéri gabonát termelni, Magyarországon viszont egyre többen termelik veszteségesen. Ebben közrejátszik az is, hogy hasonló vagy azonos minőségű talajnál akár a szomszédos táblák között is nagy a különbség a termés mennyiségét illetően. Az természetes, hogy kedvezőtlen adottságú talajon kisebb a termés, de nem ezekről a területekről van szó.

Technológiai lemaradásban

Máhr András szerint elgondolkodtató, hogy vajon miért nem történt meg az a technikai-technológiai fejlődés Magyarországon, ami Európában már lezajlott. Nem vitatható, hogy egyes gazdaságokban már alkalmazzák a helyspecifikus gazdálkodás legmodernebb eszközeit, de más gazdaságok földjein több évtizede használt gépek dolgoznak. Kettős a mérce a talajgazdálkodásban, a növényvédelemben, a fajtahasználatban. A búza és más gabonafélék esetében sokszor például még mindig a visszafogott, és nem a fémzárólt, ellenőrzött vetőmagot vetik. Sokan gondolják, hogy az uniós támogatással megéri földműveléssel foglalkozni, mert hektáronként 70 ezer forintot kap a gazda. Arról viszont nem esik szó, hogy a

mezőgazdasági földhasználatban alapvetően az úgynevezett földbérleti rendszer a meghatározó. Ennek viszont az a következménye, hogy jó esetben csak a támogatási összeg megy ki az ágazatból bérleti díj formájában, rosszabb esetben ennél is több, mivel a bérleti díjak az utóbbi években drasztikusan, néhány év alatt 20–30 százalékkal emelkedtek meg. Az uniós támogatásokat pedig nem e célból, hanem azért kapják a gazdák, hogy javítsák a jövedelmezőségüket, legyen forrásuk az elengedhetetlen fejlesztésekre.

Még mindig nem öntözünk

A mezőgazdasági termelést érintő probléma, hogy az öntözhető terület nagysága nem nőtt, míg az öntözött terület mértéke jelentősen csökkent, miközben a klímaváltozás következtében az aszályos évek gyakrabban köszöntenek ránk. Mindez a kukorica, a kertészeti kultúrák termesztését alapvetően befolyásolja, hiszen ezeknél a növényi kultúráknál öntöznek a termelők. Vannak persze jobb évek, mint például a tavalyi, de nem ez a jellemző. Tény azonban, hogy a mezőgazdasági területeknek kevesebb, mint 2 százalékát öntözzük, ugyanakkor nagyon jók az adottságok. Luxus, ahogy bánunk a vízzel, mivel a bejövő víz szinte akadálytalanul kifolyik az országból, és nem használjuk fel megfelelően. Nem gazdálkodunk a vízzel, holott megőrzése, majd jó időben történő felhasználása az egyik kulcsfontosságú kérdés a mezőgazdasági termelés jövője szempontjából.

A Vidékfejlesztési Programban kiemelt célként szerepel az öntözés bővítése, a beruházások ösztönzése, de az a tapasztalat, hogy ez szinte az egyetlen olyan jogcím, amelyet a

gazdálkodók nem kötöttek le, és amelynél a beadott pályázatok messze nem fedik le a rendelkezésre álló keretet. A főtítkárhelyettes hangsúlyozta, hogy sok összetevője van annak, hogy miért nem élnek a termelők az öntözésfejlesztés lehetőségével. A földforgalmi törvény jelentősen gerjesztette a földhasználat körül kialakult bizonytalanságot, de a vízköltségek irreálisan magas volta sem kedvez a beruházási kedv növelésének. Az, hogy az aszály kihirdetésekor felfüggesztik a vízkészletjárulék-fizetést, nem oldja meg a helyzetet, mert aki öntöz, az megtakarít ugyan némi költséget, de arra nem lehet gazdasági tervet készíteni, hogy a kormány mikor él ezzel a felfüggesztéssel. Olyan feltételeket kellene a kormánynak támasztania, amelyeket a termelőkkel közösen végiggondolnak, és ami mellett az öntözés ismét elterjed és a termelésbiztonság jelentős mértékben javítható.

Hamarabb kezdődött az aratás

Oláh Endre azzal egészítette ki a főtítkárhelyettes mondandóját, hogy idén a május végi meleg időjárás miatt hamarabb indult az aratási szezon – az őszi árpa és a repce aratásával –, míg a búza betakarítása országosan július elején kezdődött meg. Az ország kenyérgabona-, takarmány-

és vetőmagellátása biztosított, és exportra is jut a minisztérium várakozása szerint 4–4,5 millió tonnás búzatermésből. Az őszi árpa vetésterülete 236 ezer hektár. Ez esetben a termés minősége jó, átlaga 5 tonna körüli. A befejezéshez közelít a repce, valamint a takarmányborsó aratása, előbbi termőterülete az idén 270 ezer, utóbbié 14 ezer hektár. A kenyérgabona vetésterülete idén mintegy 950 ezer hektár, kisebb, mint az elmúlt években, elsősorban az olajos növények vetésterületének növekedése miatt.

A bőséges zavar

Érdemes még szót ejteni a búza fajtaválasztásáról. A főtanácsos elmondta, hogy a piac az árban nem ismeri el megfelelően a minőséget, mert az eurobúza és a javító búza árkülönbsége nem fedti le a természetesen közöti különbséget. Azon is el kell gondolkodni, hogy az elismert búzafajták magyarországi listája igen bőséges, ebből a sok fajtából pedig nehéz egységesen jó minőséget előállítani. Sok tehát a tennivaló a kutatás-fejlesztés területén, a fajtaválaszték szűkítésében, mert egyre jobban nyílik az olló az önköltség és az elérhető árbevétel között. A gazdálkodóknak is van tennivalójuk, mert egyre többen látják be, hogy nem tudnak jövedelmezően kalászos gabonát termelni.

Máhr András végül azt hangsúlyozta, hogy a mezőgazdaság problémáira a helyes válasz a modernizáció. Egy olyan programra volna szükség, amely lehetővé teszi, hogy a magyar mezőgazdaság tartósan felzárkózzon azokhoz a hozamszintekhez, amelyeket a világpiac és az európai piac megkövetelnek. Közös gondolkodásra van szükség, amit minél gyorsabban el kellene kezdeni, mert ha az ágazat teljesítménye csak az időjárástól függ, akkor a magyar vidék, falu felemelkedése sem valószínű.

H. GY.

Ha nyár, akkor dinnyeháború

Szinte órát lehet igazítani a már szokásos nyári dinnyeháborúhoz, és a papírforma idén is bejött. A Tesco 99 forintos akciója is nagy felháborodást keltett, ennek ellenére több kereskedelmi lánc hasonlóan tett. A NAK és a szakma tiltakozik, a fogyasztók viszont örülhetnek az olcsó dinnyének, hiszen a mesterséges árdragításra vonatkozó megállapodások jogellenesek.

Alig kezdődött meg a dinnyefogyasztást ösztönző nyári kampány, máris követte a szinte már szokásosnak számító árleszállítás. A NAK által tömörített termelők kezdeti optimizmusa valóban hamar alábbhagyott, amikor a Tesco hirdeteiben 99 forintos áron megjelent az akciós magyar dinnye. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara felszólította az áruházláncot, hogy „azonnal vonja vissza a magyar termelőket megalázó és etikátlan akcióját!”, és egyúttal hatósági vizsgálatot is kezdeményezett a szervezeten.

Tiltakozások hiába

A köztestület felháborodását Czerván György is osztja. A Földművelésügyi Minisztérium agrárgazdaságért felelős államtitkára lapunknak azt nyilatkozta: legalább 80–85 forintos termelői ár mellett volna nyereséges a gazdák számára a dinnyetermesztés. Ez már csak azért is így van, mert egy hektárra vetítve mintegy 2 millió forint a dinnyetermelés költsége.

Arról, hogy az általa megjelölt termelői árból milyen fogyasztói ár következne, nem kívánt nyilatkozni az államtitkár, mondván: ez a kiskereskedelmi szereplők üzletpolitikájának a része. Mindenesetre ez 100 forint körüli vagy az alatti fogyasztói árból ez nem gazdálkodható ki.

Úgy tűnik azonban, hogy a kamara és a szaktárca ellenérzései nem hatották meg a kereskedőket, mert az áruházláncok egymás után hirdették meg az olcsó magyar dinnyét. A Penny Market 89 forintért, az

Aldi 95 forintért, a Lidl pedig 99 forintért kínálja a görögdinnye kilóját.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara erre reagálva bejelentette, hogy csak azoknál az áruházláncoknál áll a két hete meghirdetett dinnyefogyasztás-ösztönző kampány mellé, amelyek most, a szezon elején nem csökkentették vagy csökkentik 100 forint alá a dinnye fogyasztói árát.

A FruitVeb szintén barátságosan lépésnek nevezte, hogy a Tesco a magyar dinnyeszezon megkezdésekor hirdet árcsökkentést. A szakmaközi szervezet szerint az áruházlánc árcsökkentési akciója a vásárlók megelégedésére is alkalmas, mert egybeesik az Agrármarketing Centrum (AMC) és a NAK dinyyeszezon bevezető kóstoltatási akciójával.

Az elsőként megtámadott Tesco egyébként azzal reagált a vádakra, hogy a hatályos versenyjogi szabályozás nem teszi lehetővé, hogy az áruházlánc a mostani és az ahhoz hasonló külső nyomásra változtasson az árain, mert az felveti a fogyasztói árról való megállapodás gyanúját.

Megállapodás a sajtó nyilvánossága előtt?

A Tesco felvetése nem alapvetően. A GVH még 2012 nyarán kartellezés gyanúja miatt indított eljárást több kiskereskedelmi lánc, illetve a Magyar Dinnye Szövetség Közhasznú Egyesület és a Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Terméktanács ellen, feltételezve, hogy azok egyrészt megállapodtak egy-

mással a Magyarországon termelt görögdinnye beszerzési árában, másrészt pedig abban, hogy külföldön természetesen görögdinnyét egyáltalán nem vagy csak diszkriminatív árával dobhatnak piacra Magyarországon. Ráadásul a vizsgálódáshoz nem kellett sokat nyomozni, hiszen a megállapodást nem egy rossz hírű bár sötét különtermében, hanem teljesen nyilvános sajtótájékoztatón kötötték meg a felek.

Mivel azt a tanácskozást az agrárminisztérium hívta össze, a jogalkotó úgy döntött, törvénymódosítást hajt végre. Az ez alapján bevezetett rendelkezések értelmében a GVH-nak az agrártermékeket érintő ügyekben a szakminiszterhez kell fordulnia, aki eldönti, hogy az adott ügyben a versenyjogi szabályok alkalmazhatók-e.

Ha a hazai piacot érinti

A „dinnyekartell-ügyben”, nem meglepő módon, a miniszter úgy találta, hogy a versenyszabályok nem alkalmazhatók, ezért mentesül a kartellezésre vonatkozó tilalom alól. Ezért a GVH kénytelen volt megszüntetni az ügyben a versenyfelügyeleti eljárását.

A kivételezést azonban komoly kritika érte: az Európai Bizottság kifogásolta, hogy a bevezetett szabályozás akadályt gördít az uniós versenyjog elé. Emiatt a Bizottság európai uniós kötelezettség-szegési eljárást indított Magyarország ellen. Ezért a jogalkotó kénytelen volt változtatni a 2012-ben elfogadott szabályokon.

A változtatás lényege, hogy a versenyjogi tilalom megsértése – a miniszter állásfoglalásának fényében – csak olyan esetben mentesülhet a versenyjogi szankciók alól, ha a piaci szereplők közötti megállapodás kizárólag a magyar piacot érinti.

B. L.